

Agnieszka Boyko*

Tendencje w kształtowaniu formy plastycznej obiektów kultury na przykładzie konkursu w Pusan

Trends in modelling of the plastic form of culture objects against the example of the competition in Busan

Wprowadzenie

Problematyka i zakres badań

Tematem niniejszego opracowania są tendencje w kształtowaniu formy i plastyki współczesnych wielkogabarytowych obiektów kultury takich jak opery, filharmonie, muzea, teatry i centra kultury. Ich unikatowość, monumentalny rozmiar, rzeźbiarska struktura i ikoniczny charakter prowadzą do dużej różnorodności i oryginalności konstrukcji. Aktualne nurty w architekturze są bardzo mocno zróżnicowane przez indywidualne poszukiwania twórczych rozwiązań, co prowadzi do powstawania innowacyjnych form i układów przestrzennych. Są one często odmienne pod względem cech formalnoplastycznych w stosunku do zastanego środowiska kulturowego [1, s. 2]. Zakres badawczy niniejszego artykułu ogranicza się do pojedynczego wydarzenia, jakim jest konkurs na projekt budynku opery w Pusan¹.

Celem opracowania jest próba stworzenia typologii form dla współczesnych wielkogabarytowych obiektów

Introduction

Issues and scope of research

This study focuses on the trends in modelling artistic forms of modern large size objects of culture such as opera houses, music halls, museums, theatres and cultural centres. Their uniqueness, monumental size, sculptural structure and iconic character lead to a large variety and originality of structures. Current trends in architecture are strongly differentiated by individual searches for creative solutions, which results in the creation of innovative forms and spatial systems. They are often varied with regard to formal and artistic characteristics in relation to the existing cultural environment [1, p. 2]. The research scope of this article is limited to a single event which is a competition for the opera house in Busan¹.

The purpose of this study is an attempt to create a typology of forms for modern large size objects of culture on the basis of competition entries for the opera house in Busan. The typology will be developed and corrected on the basis of the research on further selected collections

* Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej/Faculty of Architecture, Wrocław University of Science and Technology.

¹ Wiele współczesnych realizacji obiektów kultury zostaje wyłonionych na drodze konkursu. Konkurs architektoniczny jako wydarzenie zawodowe dostarcza bogatego materiału ikonograficznego, umożliwiającego ocenę formy plastycznej i kompozycji. Jest obszernym zbiorem rozwiązań formalnych i wizualnych dla tego samego tematu projektowego, osadzonego w określonej lokalizacji z bardzo zbliżonym programem użytkowym i tym samym kontekstem kulturowym. To wszystko umożliwia grupowanie powtarzających się rozwiązań i tendencji w projektowaniu obiektów kultury.

¹ Many modern realisations of cultural objects are chosen during competitions. An architectural competition as a professional event provides a rich iconographic material which enables the assessment of an artistic form and composition. It is a comprehensive collection of formal and visual solutions for the same design subject, which is located in a specific area with a very similar utility program and the same cultural context. All this makes it possible to group recurring solutions and trends in designing objects of culture.

kultury na podstawie prac konkursowych na budynek opery w Pusan. Typologia będzie rozwijana i korygowana w oparciu o badania kolejnych, wybranych zbiorów istniejących obiektów i projektów konkursowych. Przyjęto metodę polegającą na przeglądzie cech formalnych i próbie grupowania rozwiązań w oparciu o wspólne cechy dominujące. Analiza dotyczy zbioru wizualizacji i ikonografii publikowanych na stronach internetowych oraz autorskich opisów uczestników konkursu.

Bogactwo i różnorodność kompozycji plastycznej w grupie badanych projektów pozwala wstępnie założyć, że twórczość w warunkach konkursowych łamie standardy i stereotypy w poszukiwaniu nowej formy twórczej. Szczególnym obszarem poszukiwań oryginalnej, unikatowej ikonograficznej i rzeźbiarskiej struktury są tereny zdegradowane, wymagające rewitalizacji.

Budynek-ikona

Przełom XX i XXI w. to okres powstawania spektakularnych i ekstrawaganckich dzieł architektonicznych na całym świecie. Wynika to z potrzeby posiadania budowli, które stają się symbolem miasta. Wiele znanych miast, takich jak np. Bilbao, identyfikuje się właśnie poprzez ikoniczne budynki. *Ikoną szczególnego rodzaju stało się otwarte w 1997 roku Guggenheim Museum Bilbao [...]. Jego zaprojektowana przez Franka O. Gehry'ego bryła [...] jeszcze przed otwarciem zyskała przełomowe znaczenie w historii muzealnictwa i architektury* [2, s. 142]. Ten ikoniczny charakter, prestiż oraz potrzeba oryginalnej formy sprawiają, że obiekty kultury są realizacjami wysokobudżetowymi, co ma bardzo duży wpływ na bogatą paletę rozwiązań formalnych.

Rewitalizacja przez kulturę

Współczesne obiekty kultury stają się miejscami centrowymi przyciągającymi lokalną społeczność i stanowią bardzo ważny element tkanki miejskiej. Wiele programów rewitalizacyjnych wykorzystuje miejsca służące kulturze jako tło procesu ożywienia zdegradowanej przestrzeni, np. program rewitalizacji rzeki Clyde w Glasgow². W ramach tych programów w miastach zaczyna być widoczna tendencja do wprowadzania wysokobudżetowych budynków kultury na tereny poprzemysłowe, w tym niefunkcjonujące i zaniedbane tereny portowe. W 1. dekadzie XXI w. powstały takie dzieła architektoniczne jak opera w Oslo (il. 1), Harpa w Reykjavíku, filharmonia w Hamburgu³. *Różnego rodzaju działania artystyczne i społeczne na zdegradowanym obszarze są bowiem elementami procesu jego oswajania i włączania w strukturę miasta* [5, s. 44].

² Glasgow to miasto poprzemysłowe, gdzie w XVIII i XIX w. rozwijał się przemysł ciężki. W ramach programu rewitalizacji niefunkcjonujących terenów poprzemysłowych powstało Muzeum Transportu. Obiekt zaprojektowała Zaha Hadid. Muzeum szybko ściągnęło turystów w nie do końca zagospodarowaną okolicę. Stało się pretekstem do ożywienia przestrzeni [3].

³ Otwarcie filharmonii zaplanowano na 11.01.2017 r. [4].

of existing objects and competition designs. We adopted a method which was based on a review of formal features and an attempt to group solutions on the basis of common dominant characteristics. The analysis covers a set of visualizations and iconography which are published on the websites as well as descriptions of participants in the competition.

Due the richness and variety of the artistic composition in the group of studied projects, it can be assumed initially that creative activities in competition conditions depart from standards and stereotypes in search of a new form of creativity. Degraded areas which require revitalisation constitute particular areas of searching for original, unique, iconographic and sculptural structures.

Building-icon

The turn of the 21st century saw a period of forming spectacular and extravagant architectural works all over the world. This phenomenon results from the need to have buildings which would become symbols of a city. Many famous cities such as Bilbao identify themselves just through iconic buildings. *Guggenheim Museum Bilbao, which was opened in 1997, became the icon of a special kind [...]. Its form [...], which was designed by Frank O. Gehry, gained breakthrough significance in the history of museums and architecture even before the opening* [2, p. 142]. This iconic character, prestige and the need for an original form result in the fact that objects of culture are high-budget realizations, which has a great influence on a wide range of formal solutions.

Revitalisation through culture

Modern objects of culture become centre-producing places which attract the local community and constitute a very important element of the urban tissue. Many revitalisation programs take advantage of places which serve culture as a background of the recovery process of a degraded space, e.g. a revitalization program of the River Clyde in Glasgow². Within the framework of these programs, in the cities there appears a tendency to introduce high-budget buildings of culture in industrial areas, including non-functioning and neglected port areas. In the first decade of the 21st century architectural pieces of art such as the opera house in Oslo (Fig. 1), Harpa in Reykjavík, or music hall in Hamburg were built³. *Different types of artistic and social activities in a degraded area are in fact elements of the process of its familiarisation and inclusion in the structure of the city* [5, p. 44].

² Glasgow is a post-industrial city where in the 18th and 19th centuries a heavy industry developed. Within the framework of the revitalization program of non-functioning post-industrial terrains the Museum of Transport was designed by Zaha Hadid. The Museum quickly attracted tourists to the area which was not entirely developed. It became a pretext to revive the space [3].

³ The opening of the Music Hall is scheduled on 11.01.2017 [4].

Il. 1. Budynek opery w Oslo autorstwa pracowni Snøhetta jako plac miejski (Snøhetta Archive, fot. © Jens Passoth)

Fig. 1. Opera house in Oslo by architectural studio Snøhetta as the city square (Snøhetta Archive, photo © Jens Passoth)

Współcześnie liczne programy rewitalizacji terenów przemysłowych starają się powtórzyć „efekt Bilbao”⁴. Projekt Muzeum Guggenheima wprowadził nowe wartości kulturowe mające wpływ na życie społeczne i ekonomiczne miasta. Spektakularna, ekstrawagancka architektura budynku stała się jednym z najczęstszych powodów licznych wizyt turystów [5]. Muzeum zostało wykorzystane jako narzędzie rewitalizacji zdegradowanej przestrzeni. Po dekadzie od jego otwarcia miasta na całym świecie budują muzea w nadziei na powtórzenie sukcesu Guggenheima jako motoru rozwoju turystyki, rewitalizacji i lokalnej dumy [7].

Budynki jako gigantyczne rzeźby

Współczesne wielkogabarytowe obiekty kultury powstające w ramach opisanych programów rewitalizacyjnych są gigantycznymi rzeźbami. *Nie jest dziełem przypadku, że niektóre projekty architektoniczne zrealizowane w ostatnich latach zasługują na miano monumentalnych rzeźb [...]. Podobnie jak architektura nierzadko szuka inspiracji w rzeźbie, tak współczesna rzeźba często sugeruje liczne odniesienia do architektury* [8, s. 109].

Multifunkcyjność i wielkogabarytowość

We współczesnej architekturze dąży się do multifunkcyjności obiektów kultury. Coraz częściej budynki oprócz tego, że mieszczą muzeum, operę czy teatr, są miejscami spotkań kulturalno-społecznych poprzez zaprojektowaną przestrzeń publiczną i rozrywkową. Dzięki temu są to miejsca całodziennie zaludnione. *Diane Ghirardo, która nazwała ten typ muzeów handlowymi centrami kultury albo mallami kulturowymi, wyróżniła także najnowszy typ muzeum – muzeum jako widowisko, gdzie zwiedzający mają odczuwać przeżycia artystyczne, oglądając samą architekturę* [9, s. 505]. Rozrastający się program użytkowy

At present, numerous programs of revitalising post-industrial terrains are trying to repeat the “Bilbao effect”⁴. The Guggenheim Museum design introduced new cultural values which have an impact on the social and economic life of the city. The spectacular and extravagant architecture of the building has become one of the most common reasons for sightseeing by many tourists [5]. The museum was used as a revitalization tool of a degraded space. After a decade since its opening, cities all over the world have been building museums in the hope of repeating the Guggenheim success as the engine of tourism, revitalization and local pride [7].

Buildings as giant sculptures

Modern large-size objects of culture which are built within the framework of the described revitalisation programs are giant sculptures. *It is not a coincidence that some of the architectural projects which have been carried out in recent years deserve to be called monumental sculptures [...]. Similarly to architecture which frequently searches for inspiration in sculpture, contemporary sculpture often suggests numerous references to architecture* [8, p. 109].

Multi-functionality and large sizes

In modern architecture there is a tendency for multi-functionality of objects of culture. More and more often buildings – apart from housing a museum, opera or theatre – are the places of cultural and social meetings through a designed public and entertainment space. This makes the place populated for the whole day. *Diane Ghirardo, who called this type of museums trade shopping centres or cultural malls, also distinguished the newest type of the museum – a museum as a spectacle where visitors are sup-*

⁴ „Efekt Bilbao” jest terminem określającym fenomen społeczny, kulturowy i ekonomiczny, który nastąpił w Bilbao w północnej Hiszpanii. Miasto pod koniec XX w. znalazło się w głębokim kryzysie po upadku przemysłu stoczniowego. Nowy rozwój zapoczątkowała realizacja spektakularnego budynku Muzeum Guggenheima [6].

⁴ The “Bilbao effect” is a term which is used to describe social, cultural and economic phenomenon, which took place in Bilbao in northern Spain. At the end of the 20th century the city was in a deep crisis after the collapse of the shipbuilding industry. A new development was initiated by the realisation of the spectacular building of the Guggenheim Museum [6].

współczesnych obiektów kultury oraz potrzeba tworzenia dużych powierzchni i kubatur sprawiają, że są to budowle wielkogabarytowe, przez co często dominują w otoczeniu. To umożliwia projektantom operowanie formą w dużej skali oraz generuje twórcze, unikatowe poszukiwania nowych i oryginalnych układów kompozycyjno-plastycznych.

Konkursowy charakter

Na początku XXI w. wiele projektów obiektów użyteczności publicznej zostało wybranych na drodze konkursu. Doprowadziło to do bardzo dużej konkurencji między architektami i znacznie podniosło jakość form plastycznych i proponowanych rozwiązań architektonicznych. Doskonałym przykładem jest Nowy Damaszek – jeden z wielu modernistycznych zespołów miejskich powstałych po wojnie. Mieszkańcy nie są zadowoleni z jakości otaczającej ich przestrzeni i wizerunku miasta. Damaszekowi brakuje nowoczesnych struktur. Nadzieją na zmianę stał się ogłoszony w 2008 r. konkurs na opracowanie Massar Children's Discovery Centre – centrum nauki dla dzieci. W konkursie zwyciężyło biuro Henning Larsen Architects, a udział wzięły takie sławy jak m.in. Zaha Hadid [10]. Również na drodze konkursowej powstały projekty takich budynków jak opera w Oslo, opera w Harbin, Muzeum Guggenheima w Helsinkach, Muzeum Sztuki w Pingtan, Centrum Nobla w Sztokholmie i wiele innych.

Konkurs na projekt budynku opery w Pusan

W kwietniu 2011 r. został ogłoszony konkurs na budynek opery w Pusan. Był on otwarty dla architektów. Oprócz tego do udziału zaproszono znane pracownie architektoniczne, co znacznie podniosło rangę konkursu.

Pusan jest miastem portowym położonym w Korei Południowej. Opera ma stanowić jedną z najważniejszych części przebudowy portu północnego. Budynek ma się stać nowym punktem charakterystycznym miasta i według założenia organizatorów symbolizować bogactwo kulturowe i wysoki status społeczny. Działka zlokalizowana jest na wyspie w części portu północnego Jung-gu, Busan, S. Korea. Jest to przestrzeń rewitalizowana o dużym znaczeniu symbolicznym i obecnie wyłączona z miejskiej codzienności. Cały projekt regeneracji skupia się na skierowaniu życia miasta na wybrzeże [11].

Założeniem konkursu jest stworzenie „mekki” turystyki morskiej w skali międzynarodowej oraz miejsca użytkowanego przez lokalną społeczność.

Opis prac konkursowych

Badane prace konkursowe to projekty, które podążają za trendami w architekturze takimi jak dekonstruktywizm, folding, metabolizm, morfologizm, architektura blobu, hi-tech, architektura parametryczna czy też trudne do sklasyfikowania poszukiwania twórcze [1]. Zbiór tych projektów w naturalny sposób ukazuje złożoność procesów projektowych we współczesnej architekturze. Jest to bogaty zestaw kompozycji architektonicznych o wielu

posed to experience artistic feelings by watching only architecture itself [9, p. 505]. The expanding utility program of modern objects of culture and the need to create large areas and volumes results in large-size structures which often dominate in the environment. This allows designers to operate with large-size forms and generates creative as well as unique searches for new and original compositional and artistic arrangements.

Competition character

At the beginning of the 21st century many designs of public utility objects were chosen in the course of a competition. This led to a very high level of competition among architects and significantly improved the quality of artistic forms and proposed architectural solutions. A perfect example is the New Damascus – one of many modernist urban complexes which were formed after the war. The residents are not satisfied with the quality of the surrounding space and the city's image. Damascus lacks modern structures. A competition to develop the Massar Children's Discovery Centre (a learning centre for children) which was announced in 2008 gave hope for a change. Henning Larsen Architects Office won the competition which was attended by such celebrities as Zaha Hadid [10]. It was also in the course of a competition that the designs of such buildings as the Opera in Oslo, the Opera in Harbin, the Guggenheim Museum in Helsinki, the Museum of Art in Pingtan, the Nobel Centre in Stockholm and many others were developed.

Competition for the opera house in Busan

In April 2011 a competition for the Opera House in Busan was announced. It was open to architects. In addition, famous architectural studios were invited, which significantly raised the rank of the competition.

Busan is a port town in South Korea. The opera is supposed to be one of the most important parts of the reconstruction of the northern port. The building is to become a new characteristic landmark for the city and according to the assumption of the organizers it is supposed to symbolize the cultural wealth and high social status. The plot of land is located on an island in the northern part of Jung-gu port, Busan, S. Korea. It is a redeveloped area of great symbolic significance and currently it is excluded from the urban everyday life. The whole regeneration project focuses on directing the life of the city towards the coast [11].

The assumption of the competition is to create a marine tourism “Mecca” on an international scale and a place used by the local community.

Description of the competition entries

The analysed competition entries are projects that follow the trends in architecture such as deconstructionism, folding, metabolism, morphologism, blob architecture, hi-tech, parametric architecture or difficult to classify creative searches [1]. A set of these projects naturally shows

wspólnych cechach plastycznych, powstałych w wyniku różnorodnych procesów twórczych.

W przypadku większości prac niemożliwe jest jednoznaczne przyporządkowanie ich do konkretnego stylu lub nurtu architektonicznego. W konkursie uwidoczniła się silna tendencja do stosowania struktur złożonych, która jest wyrazem poszukiwań nowych form ekspresji przy użyciu prostych reguł kreowania bryły budynku. Możliwe staje się natomiast sklasyfikowanie projektów konkursowych ze względu na dominujące relacje i cechy plastyczne.

Ze wszystkich projektów konkursowych wybrano 45 najczęściej publikowanych w internecie prac i dokonano ich analizy pod kątem formy plastycznej⁵. *Forma wiąże się przede wszystkim z ogólnym charakterem dzieła. Składowymi formy są: kształt, masa, bryła, koncepcja, kolor, struktura itp.* [12, s. 127]. Na potrzeby badania dokonano podziału cech i wartości, które odpowiadają bryle budynku, tektonice oraz materii. *Bryła – jest czymś więcej niż tylko ukształtowaną masą materii. Uaktywnia przestrzeń, uruchamiając dynamiczną relację z przestrzenią, która otacza obiekt* [13, s. 196].

Ważnym czynnikiem wpływającym na analizę pracy konkursowej jest kompozycja płaska i autorska wizja przedstawiona w realistycznej lub malowniczej formie wizualnej. Uwypukla ona lub maskuje niektóre relacje materiałowe i przestrzenne w zależności od wizji twórcy. Najbardziej charakterystyczny i dominujący jest podział na kompozycje organiczne i geometryczne. W odniesieniu do kompozycji geometrycznej do uporządkowania zbioru wybrano następujące cechy wartościujące: dynamikę lub statykę. Cechy, które najlepiej klasyfikują tektonikę, to jednorodność i różnorodność. W kontekście krajobrazu można wyróżnić kompozycję otwartą, która wiąże się z rozbięciem bryły, oraz kompozycję zamkniętą jednoznacznie określającą sylwetę budynku⁶.

Biorąc pod uwagę i analizując wszystkie dominujące cechy, środki i relacje bryły, tektoniki i materii, stworzono typologię projektów konkursowych i przyporządkowano je do następujących kategorii kompozycji:

- a) organicznej niejednorodnej;
- b) organicznej jednorodnej;
- c) geometrycznej, dynamicznej, jednorodnej;
- d) geometrycznej, dynamicznej, niejednorodnej;
- e) geometrycznej statycznej;
- f) mieszanej.

Dodatkową cechą różnicującą każdą kompozycję jest materia, która charakteryzuje się transparentnością, nieprzeziernością, refleksyjnością lub ażurowością.

Na podstawie analizy zbioru wybranych prac można stwierdzić, że istnieje silna tendencja do projektowania obiektów o organicznych kształtach z jednorodną tektoniką (20 z 45 analizowanych prac konkursowych, m.in. autorstwa pracowni Volgemut Architects; Solus4; design-camp moonpark dmp) (il. 2).

the complexity of design processes in contemporary architecture. It is a rich set of architectural compositions with many common artistic characteristics resulting from a variety of creative processes.

In the case of most of the works it is impossible to clearly attribute them to a particular architectural style or trend. The competition showed a strong tendency to use complex structures, which reflects a declaration of the search for new forms of expression by using simple rules of creating a building's body. On the other hand, it is possible to classify competition projects due to dominant relationships and artistic characteristics.

45 works, which were most frequently published on the internet, were chosen out of all competition projects and they were analysed in terms of their artistic form⁵. *The form is primarily connected with a general character of the work. The form's components are as follows: shape, weight, body, concept, colour, structure, etc.* [12, p. 127]. For the needs of the study, the characteristics and values which correspond to the body of a building, tectonics and matter were divided. *A body – it is more than just a shaped body of matter. It activates the space by starting a dynamic relationship with the space which surrounds the object* [13, p. 196].

An important factor which has an influence on the analysis of a competition entry is a flat composition and the author's vision which is presented in a realistic or picturesque visual form. Depending on the author's vision, it emphasises or camouflages some of the material and space relationships. The most characteristic and dominant is the division into organic and geometric compositions. With regard to the geometric composition in order to organise the collection the following evaluative features were chosen: dynamics or statics. The features that best classify tectonics are homogeneity and diversity. In the context of the landscape, we can distinguish an open composition which is connected with breaking the body and a closed composition which explicitly defines the silhouette of a building⁶.

Considering and analyzing all the dominant features, means and relationships of the body, tectonics and matter, the typology of competition projects was prepared and they were assigned to the following composition categories:

- a) organic non-uniform;
- b) organic uniform;
- c) geometric, dynamic, uniform;
- d) geometric, dynamic, non-uniform;
- e) geometric static;
- f) mixed.

An additional feature differentiating each composition is matter which is characterized by transparency, opacity, reflectivity or open work.

On the basis of the analysis of the collection of selected works, it can be concluded that there is a strong tendency

⁵ Szczegółowa analiza wszystkich 45 prac zawarta jest w odrębnym opracowaniu [1, s. 79–95].

⁶ Definicje i obszerne omówienie terminów kompozycyjnych wykorzystywanych w tym artykule zawiera [12].

⁵ A detailed analysis of all 45 works is contained in a separate paper [1, pp. 79–95].

⁶ Definitions and an extensive discussion of the composition terms which are used in this study are included in [12].

Il. 2. Praca konkursowa, autor: Volgemut Architects
(fot. Volgemut Architects Archive, © Volgemut Architects)

Fig. 2. Competition entry; author: Volgemut Architects
(photo: Volgemut Architects Archive © Volgemut Architects)

Il. 3. Praca konkursowa, autor: PRAUD
(fot. PRAUD Archive, © PRAUD)

Fig. 3. Competition entry; author: PRAUD
(photo: PRAUD Archive, © PRAUD)

Nieograniczone możliwości technologiczne pozwalają również tworzyć indywidualne wzory, które wykorzystywane są do zdobienia „skóry” budynku oryginalnym ażurem lub graficznym motywem (18 z 45 analizowanych prac konkursowych, m.in. autorstwa pracowni Snøhetta; Young & Ayata). Charakterystyczne dla jednorodnych fasad jest stosowanie rytmicznych, geometrycznych podziałów. Często są to również obiekty jednorodne ze względu na barwę czy strukturę, tworzące kompozycję czytelną i spójną (np. projekt pracowni PRAUD; Peter Ruge Architekten; Jed Jeong) (il. 3, 4).

Grupa kompozycji organicznej niejednorodnej charakteryzuje się przede wszystkim swobodą kształtowania i miękkością formy (9 z 45 analizowanych prac konkursowych). Najczęściej tektonika bryły jest różnorodna pod względem barwy i materii. Zróżnicowanie fasady „skóry” prowadzi do występowania napięć i kontrastów, a bryła jest bardziej zróżnicowana (np. projekt pracowni sanzpont arquitectura).

Dużo mniej popularne są kompozycje geometryczne (14 z 45 analizowanych prac konkursowych). W całym konkursie rzadko występują wartości takie, jak symetria, ortogonalność, monotonia, które są charakterystyczne

to design objects of organic shapes with uniform tectonics (20 out of the 45 analyzed competition entries, including the one by the Volgemut Architects Studio; Solus4; designcamp moonpark dmp) (Fig. 2).

Unlimited technological possibilities also allowed creating individual patterns, which are used for decorating the “skin” of a building by means of unconventional open work or a graphical motif (18 out of the 45 analyzed competition entries, e.g. a design by Snøhetta; Young & Ayata). The use of rhythmic and geometric divisions is characteristic for uniform facades. Very often they are also uniform objects due to the color or structure, which form a readable and coherent composition (e.g. the design by studio PRAUD; Peter Ruge Architekten; Jed Jeong) (Fig. 3, 4).

A group of the organic non-uniform composition is mainly characterized by the freedom of shaping and softness of the form (9 out of the 45 analyzed competition entries). Most frequently tectonics of the body is diverse in terms of colour and matter. The diversity of the “skin” facade leads to the occurrence of tensions and contrasts and the body is more differentiated (e.g. the design by studio sanzpont arquitectura).

Geometric compositions are much less popular (14 out of the 45 analyzed composition entries). Values such as symmetry, orthogonality, monotony, which are characteristic of a static composition, occur rarely in the entire competition. Definitely, asymmetry, diagonal arrangement, contrast, diversity are dominant features which are connected with a dynamic system (e.g. the design of the Stan Allen Architect studio). This system may be uniform or heterogeneous. This diversity is connected with a colour contrast and transparency of the facades as well as with the diversity of structure and matter. Very often non-uniform forms are also characterized by randomness. Uniformity in the dynamic system is often connected with the rhythm, articulation, unity of matter and colour, purity, readability and the wholeness (e.g. the design by studio FORMA).

The last composition occurs definitely less frequently. A mixed system is the one in which there is a balance between elements representing a geometric and organic

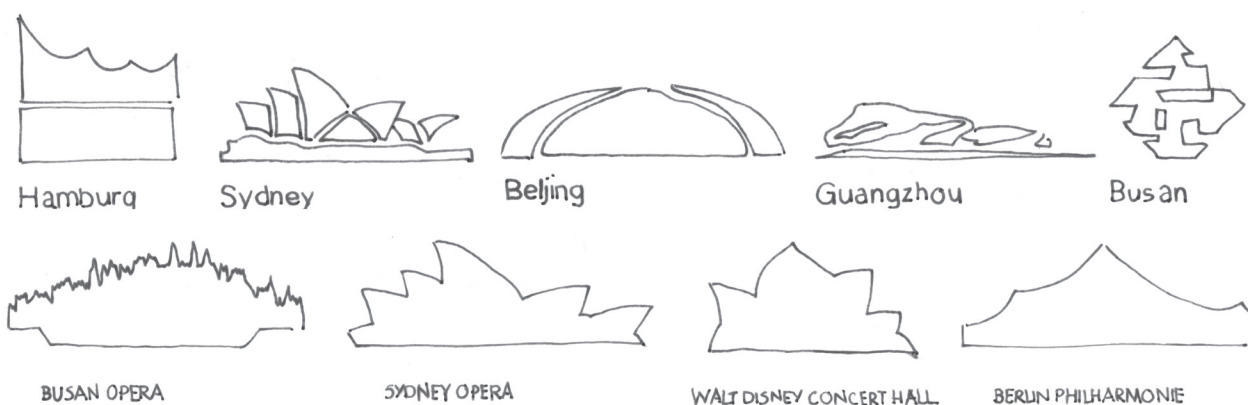
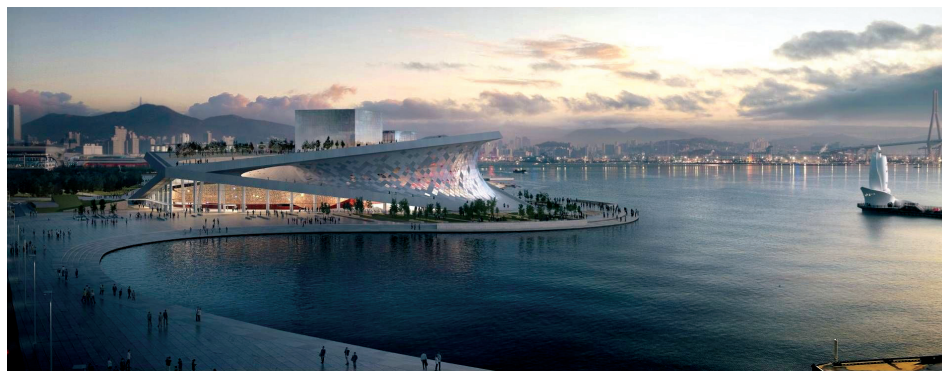

Il. 4. Praca konkursowa, autor: Peter Ruge Architekten [14]
(fot. Peter Ruge Architekten Archive, © Peter Ruge Architekten)

Fig. 4. Competition entry; author: Peter Ruge Architekten [14]
(photo: Peter Ruge Architekten Archive, © Peter Ruge Architekten)

Il. 5. Zwycięska praca konkursowa,
autor: Snøhetta and Tegmark
(Snøhetta Archive, © Snøhetta
and Tegmark)

Fig. 5. The winning competition
entry; author: Snøhetta and
Tegmark (Snøhetta Archive,
© Snøhetta and Tegmark)

Il. 6. Grafika opracowana na podstawie schematu ideowego pracowni Volkan Alkanoglu oraz pracowni PAPER | TOTEMENT,
pokazująca budynki-ikony, wśród których ma się znaleźć również opera w Pusan (rys. A. Boyko)

Fig. 6. Graphics developed on the basis of the concept scheme by Volkan Alkanoglu Studio and PAPER | TOTEMENT Studio,
which presents buildings-icons, among which the opera in Busan is also supposed to be included (drawn by A. Boyko)

dla kompozycji statycznej. Zdecydowanie dominuje asymetria, diagonalność, kontrast, różnorodność – związane z układem dynamicznym (np. projekt pracowni Stan Allen Architect). Układ ten może być jednorodny lub różnorodny. Różnorodność wiąże się z kontrastem koloru i transparentnością fasady, różnorodnością struktury i materii. Bardzo często formy niejednorodne charakteryzuje również przypadkowość. Jednorodność w układzie dynamicznym wiąże się często z rytmem, artykulacją, jednością materii i koloru, czystością, czytelnością i całością (np. projekt pracowni FORMA).

Ostatnia kompozycja występuje zdecydowanie najrzadziej. Układ mieszany to taki, w którym równoważą się elementy reprezentujące kompozycję geometryczną i organiczną. Zazwyczaj cechuje go kontrast formy, barwy i materii. Jest to grupa charakteryzująca się poszukiwaniami twórczymi, o bardzo mało powtarzalnej kompozycji (2 z 45 analizowanych prac konkursowych, autorstwa Columbia University Team, pracowni Snøhetta and Tegmark) (il. 5).

Wśród obiektów kultury wspólną cechą wszystkich projektów jest oryginalność, która wynika z idei budynku-ikony. Według założeń konkursowych gmach opery w Pusan ma stać się nowym symbolem miasta. Najbardziej znane na świecie tego typu obiekty mają bardzo charakterystyczne i unikatowe sylwety, które są rozpoznawane na całym świecie (il. 6).

composition. It is usually characterized by a contrast of forms, colour and matter. It is a group which is characterized by the creative search with a very little repetitive composition (2 out of the 45 analyzed competition entries, design by Columbia University Team, Snøhetta and Tegmark) (Fig. 5).

Among the objects of culture a common feature of all the projects is originality which results from the idea of a building-icon. According to the assumptions of the competition, the Opera House in Busan is supposed to become a new symbol of the city. The most famous objects of this type worldwide have very characteristic and unique silhouettes which are recognized all over the world (Fig. 6).

The winning project

The first prize went to the proposal by Snøhetta Office, which is a mixed composition – it uses features of the geometric and organic compositions maintaining a diversity, contrast and tensions of tectonics, at the same time keeping coherence and readability. It takes advantage of both transparent open work and opaque materials. It is dynamic, unconventional and harmonious. It perfectly blends in with the landscape through a combination of hard and soft forms which constitute a reference to the urban and

Zwycięski projekt

Pierwszą nagrodę otrzymała propozycja biura Snøhetta, która jest kompozycją mieszaną – wykorzystuje cechy kompozycji geometrycznej i organicznej, utrzymując różnorodność, kontrast i napięcie tektoniki, przy jednoczesnym zachowaniu spójności i czytelności. Wykorzystuje zarówno materiał transparentny, azur, jak i nieprzezierny. Jest dynamiczna, oryginalna i harmonijna. Bardzo dobrze wpisuje się w krajobraz poprzez zestawienie twardych i miękkich form, które są nawiązaniem do miejsko-górskiego pejzażu. Kompozycja zwycięskiego projektu łączy w sobie wiele popularnych i modnych wartości w architekturze współczesnej: organiczność, spójność, oryginalność, azur, wzór, asymetrię, otwartość i swobodę. Należy podkreślić, że w konkursie zwyciężył projekt z najmniej licznej kategorii kompozycji, jaką jest kompozycja mieszana. Na tej podstawie można wysnuć wniosek, że pożądane staje się łamanie standardów i stereotypów w projektowaniu współczesnych obiektów kultury, co sprzyja powstaniu nowej formy twórczej.

Podsumowanie

Dzięki przeglądowi prac konkursowych zaobserwowano dużą różnorodność kompozycji plastycznej. W wyniku analizy bryły, tektoniki i materii uporządkowano obiekty ze względu na dominujące cechy. Pomimo przypisania ich do danej grupy, istnieje wiele cech i relacji, które są wspólne dla wszystkich kategorii i nie mają wpływu na klasyfikację. Ze względu na prestiżowy charakter budynku najczęściej powtarzającymi się cechami w kształtowaniu bryły jest wyróżnienie, jednorodność, dynamika, swoboda i asymetria. Tak samo często przez uczestników konkursu jest stosowana wertykalna, horyzontalna i diagonalna forma. Pod względem tektoniki i materii najbardziej charakterystyczne jest połączenie jednorodnej powierzchni pod względem koloru i motywu z materiałem transparentnym lub azurem.

Dzięki konkursowi powstał zbiór spektakularnych projektów o wysokich wartościach plastycznych. Większość prac to charakterystyczne budynki – rzeźby cechujące się monumentalnością, oryginalnością i abstrakcyjnością. Nieograniczone możliwości konstrukcyjne, materiałowe i technologiczne sprawiają, że architekci dowolnie kształtują formę obiektu. Te nowe możliwości oraz współzawodnictwo powodują jednocześnie, że współczesna architektura – zwłaszcza reprezentacyjnych obiektów użyteczności publicznej – bardzo żywo się rozwija, a efekty takich konkursów wyznaczają trendy w projektowaniu na kolejne lata.

Wnioski

Będąc przedmiotem artykułu prace konkursowe wskazują na tendencję do kreowania obiektów o oryginalnej formie, które staną się elementami charakterystycznymi dla danego miejsca i zyskają miano ikony. Pożądane jest stworzenie budynku-rzeźby stanowiącego dzieło sztuki, które przyciągnie turystów i lokalną społeczność („efekt

mountainous landscape. The composition of the winning project combines many popular and fashionable values in modern architecture, i.e. organic character, coherence, originality, open work, pattern, asymmetry, openness and freedom. It should be emphasized that in the competition the winner was the project belonging to the least numerous category of compositions, namely a mixed composition. On this basis, it can be concluded that it is desirable to depart from the stereotypes and standards in designing modern objects of culture, which may result in arriving at a new creative form.

Summary

In the course of the review of the competition entries, a large variety of artistic compositions was revealed. As a result of the analysis of the body, tectonics and matter, the objects were ordered with regard to their dominant features. Despite the fact that they were assigned to a given group, there are many features and relationships which are common to all categories and have no impact on the classification. Due to the prestigious nature of the building, the most frequently recurring features in the formation of the body are the following: distinction, uniformity, dynamics, freedom and asymmetry. The vertical, horizontal and diagonal form is used by the participants in the competition just as often. In terms of tectonics and matter, the most distinctive is the combination of a uniform surface as regards colour and a motif with a transparent material or open work.

The competition became a collection of spectacular projects of high artistic values. Most of the competition entries are characteristic buildings – sculptures whose features are monumentality, originality and abstractness. Thanks to the unlimited structural, material and technological possibilities the form of a building can be shaped freely by architects. These new opportunities and competition at the same time are the reasons why modern architecture – especially of representative public utility buildings – is developing very intensively and the effects of such competitions establish trends in designing for the coming years.

Conclusions

The competition entries which are the subject of this article show a tendency to create objects with an original form, which are supposed to become characteristic elements of a given place and will gain the title of an icon. It is desirable to create a building-sculpture that constitutes a work of art which will attract tourists and the local community (the “Bilbao effect”) and will revive a degraded space. A monumental and modern character of the discussed works and a strong formal expression result in the fact that most of them contrast and compete with the existing environment in a positive way.

On the basis of the composition and artistic analysis, a typology of forms relating to a specific event, which is a competition for the Opera House in Busan, was proposed.

Bilbao”) oraz ożywi zdegradowaną przestrzeń. Monumentalny i nowoczesny charakter omawianych prac oraz silny wyraz formalny sprawiają, że większość z nich pozytywnie kontrastuje i konkuruje z istniejącym otoczeniem.

Na podstawie analizy kompozycyjno-plastycznej zaproponowano typologię form odnoszącą się do konkretnego zdarzenia, jakim jest konkurs na budynek opery w Pusan.

Wnioski i typologię wynikającą z przeglądu projektów konkursowych można przenieść na większy zakres badań, korygując i obserwując w szerszym kontekście pojawiające się tendencje w architekturze wielkogabarytowych obiektów kultury.

Ponadto w badaniach ogólnych zwraca uwagę fakt, że to właśnie obiekty kultury poprzez centrotwórczy charakter, ikoniczne znaczenie i wysoki prestiż są najlichnijszym zbiorem nowych, unikatowych form. Konkursowy charakter wpływa na współzawodnictwo i kreację dzieła o wyrazistej i oryginalnej formie. Warto również podkreślić, że te wszystkie czynniki kształtują współczesne tendencje w lokalizowaniu przestrzeni kultury na terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji, w celu ponownego ożywienia nieatrakcyjnych obszarów miejskich zgodnie z ideą ładu przestrzennego.

The conclusions and typology resulting from the review of the competition projects can be transferred to a larger scope of research by correcting and observing trends that occur in the architecture of large-size objects of culture in a broader context.

Moreover, in general studies one fact can be emphasised that it is the objects of culture that constitute the most numerous collection of new and unique forms through their centre-creative character, iconic significance and prestige. The specific nature of a competition contributes to competing and producing works characterised by an expressive and unconventional form. It should also be noted that all these factors shape modern trends in locating the spaces of culture in degraded areas that require revitalization in order to revive unattractive urban areas in accordance with the idea of spatial order.

Translated by
Bogusław Setkiewicz

Bibliografia/References

- [1] Maluga L., Boyko A., *Porządki – stałe i zmienne w kompozycji przestrzennej w świetle nowych nurtów twórczości architektonicznej i urbanistycznej*, Raport serii SPR nr W1H/S-036/15, ZRMiRZ, Wydział Architektury PWr, Wrocław 2015.
- [2] Jagodzińska K., *Dwie dekady muzeów (1989–2009). Siedziby instytucji sztuki współczesnej w Polsce na tle muzealnego boomu Europy Środkowej*, „Kultura Współczesna” 2009, Nr 4, 132–145.
- [3] Arczyńska M., *Nowe Glasgow nad rzeką*, „Architektura” 2011, Nr 10(205), 28–30.
- [4] <http://archemon.com/sala-koncertowa-elbphilharmonie-w-hamburгу> [accessed: 6.11.2015].
- [5] Stangel M., *Rewitalizacja z kulturą w tle*, „Architektura” 2011, Nr 5(200), 44–52.
- [6] McClellan A., *Museum designers wrestle with an age-old question: Who's the star — the building or its contents?* <http://www.tufts.edu/alumni/magazine/winter2008/features/artarchitecture.html> [accessed: 6.11.2015].
- [7] *Efekt Bilbao*, http://archirama.muratorplus.pl/encyklopedia-architektury/efekt-bilbao,62_3345.html [accessed: 6.11.2015].
- [8] Tietz J., *Historia architektury*, Könemann, Kolonia 1998.
- [9] Rogińska-Niesłuchowska M., *Współczesne muzeum jako miejsce i znak w przestrzeni miasta*, „Czasopismo Techniczne. Architektura” 2008, R. 105, z. 6-A, 503–509.
- [10] Lewandowski T., *Róża Damaszku*, „Architektura” 2011, Nr 7(202), 22–24.
- [11] <http://www.e-architect.co.uk/competitions/busan-opera-house-competition> [accessed: 6.11.2015].
- [12] Maluga L., Balasiński M., Bujak H. i wsp., *Kompozycja – wybrane problemy w twórczości plastycznej, architektonicznej oraz w dydaktyce*, Raport serii Sprawozdania nr S-05/14, ZRMiRZ, Wydział Architektury PWr, Wrocław 2014.
- [13] Berleant A., *Prze-myśleć estetykę. Niepokorne eseje o estetyce i sztuce*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków 2007.
- [14] www.peter-ruge.de [accessed: 29.01.2016].

Streszczenie

Współcześnie wiele programów rewitalizacyjnych w nadziei na ożywienie zdegradowanej przestrzeni stara się powtórzyć fenomen „efektu Bilbao”. Bardzo często w takich przestrzeniach projektuje się miejsca dla kultury. Przykładami takich obiektów są powstałe w 1. dekadzie XXI w.: opera w Oslo, Harpa w Reykjavíku, filharmonia w Hamburgu. Na początku tego stulecia wiele projektów budynków użyteczności publicznej zostało wybranych na drodze konkursów, co znacznie podniosło jakość formy plastycznej i rozwiązań architektonicznych. W artykule na przykładzie konkursu na budynek opery w Pusan wyróżniono tendencje we współczesnym projektowaniu. Prestiżowy charakter, pretendowanie do bycia ikoną, nieograniczone możliwości konstrukcyjne, materiałowe i technologiczne sprawiają, że architekci dowolnie kształtują formę obiektu. Przyczynia się to do rozwinięcia indywidualnych technik projektowych, co w efekcie prowadzi do bardzo dużej różnorodności. Niemożliwe staje się jednoznaczne przyporządkowanie obiektów do stylu lub konkretnego nurtu architektonicznego. Biorąc pod uwagę i analizując wszystkie dominujące cechy, środki i relacje bryły, tektoniki oraz materii, stworzono typologię projektów konkursowych i przyporządkowano je do następujących kategorii kompozycji: a) organicznej niejednorodnej; b) organicznej jednorodnej; c) geometrycznej, dynamicznej, jednorodnej; d) geometrycznej, dynamicznej, niejednorodnej; e) geometrycznej statycznej; f) mieszanej. W konkursie istnieje silna tendencja do projektowania obiektów o organicznych kształtach. Dużo mniej popularne jest stosowanie kompozycji geometrycznej, która zazwyczaj jest dynamiczna. Większość prac konkursowych to charakterystyczne budynki-rzeźby. Są one monumentalne, oryginalne, abstrakcyjne, a w efekcie wyznaczają trendy w projektowaniu na kolejne lata.

Słowa kluczowe: kompozycja przestrzenna w architekturze, budynek-ikona, „efekt Bilbao”, rewitalizacja

Abstract

The article presents the trends in modelling the plastic form of large culture objects such as operas, philharmonic halls, museums, theaters and cultural centers. Their uniqueness, monumental size, sculptural structure and iconic character lead to large variety of plastic forms and originality. Nowadays, many revitalization programs in the hope of reactivation of degraded space try to replicate the miracle of the “Bilbao effect”. Really often in these kind of spaces it is common to design a space for culture. Example of this kind of object, built in the first decade of the 21st century are: the Opera in Oslo, Harpa in Reykjavík, Philharmonic Hall in Hamburg. At the beginning of the 21st century, many public facility projects were selected in competitions, which greatly improved the quality of artistic forms and architectural solutions. In the article on the Busan Opera House competition trends in contemporary design were distinguished. Object of culture as a symbol of prestige, claiming to be an icon, unlimited construction possibilities also material and technology enables architects in shaping the object’s form. This contributes to the development of the individual design techniques which in effect leads to a big variety. It becomes impossible assignment objects to a specific trend or style in architecture. Considering and analyzing all the dominant features, resources and solid relation, tectonics and matter, created a typology of competitive projects and assigned them to the composition of the following categories: a) organic heterogeneous; b) an organic homogeneous; c) the geometric, dynamic, homogeneous; d) the geometric, dynamic, heterogeneous; e) the geometric static; f) mixed. There is a strong tendency to design objects with organic shapes. Much less popular is geometric composition, which is usually dynamic. Most of competition projects are characteristic buildings-sculptures. They are monumental, original, abstract, and in effect determine the design trends for the coming years.

Key words: spatial composition in architecture, building icon, the “Bilbao effect”, revitalization